

جهانی شدن و بین المللی سازی آموزش عالی؛ الزام یا انکار

جمیله آقاتبار رودباری^۱، احمد علی قلی پور گودرزی^۲، رضا یوسفی سعید آبادی^۳

چکیده

سازمان‌ها، به ویژه سازمان‌های آموزشی در هزاره‌ی سوم، به علت شتاب روز افزون تحولات، پیچیدگی‌ها و عدم اطمینان محیطی، برای بقا در فضای پویا و پیچیده امروزی، می‌بایست به دنبال جایگاهی برتر و کسب مزیت رقابتی باشند؛ این مهم، مستلزم تولید، ارائه و بکارگیری محصولات و خدمات جدید، منحصر به فرد و قابل رقابت در عصر فرانونین‌گرایی است. آموزش عالی مهم‌ترین زیر ساخت توسعه‌ی هر کشور است که به خصوص از بستر خلق ثروت دانش بنیان و جذب و نگهداری نخبگان به عنوان یک بازار، زمینه‌ی توسعه‌ی پایدار در کشورها را فراهم می‌آورد. از طرفی دستیابی به مزیت رقابتی از طریق توسعه آموزش عالی بدون توجه به تحولات جهانی و روندهای بین المللی، امکان پذیر نمی‌باشد، اتخاذ سیاست‌های علم و فناوری بارویکردبین المللی و شبکه‌سازی در آموزش عالی و تعاملات بین المللی در زمینه اساتید، دانشجویان و فناوری‌های نوین، به عنوان بستری برای فراهم شدن و ارتقای سرمایه‌ی اجتماعی و فرهنگی و تبلیغی برای کشور ضروری است، ضمن اینکه انتخاب راهکارهایی ماندشناخت بیشتر نوآوری‌های علمی جهانی، توسعه آموزش مجازی، به کارگیری الگوهای نوین آموزش با رویکرد فناورانه و آموزش مهارت محور، متناسب با روند تحولات جهانی ضرورتی انکار ناپذیر است. این مطالعه ضمن بررسی روند جهانی شدن دانشگاه‌ها، پیش نیازها، شواهد، فرایند و دلایل نیاز به بین‌المللی شدن و آثار جهانی شدن بر آموزش عالی، گرایش‌های تغییر کشورهای در حال توسعه و برتر در این راستا و مولفه‌های بین‌المللی شدن آموزش عالی را مورد بررسی قرار می‌دهد.

واژگان کلیدی: آموزش عالی، جهانی شدن، بین‌المللی سازی، توسعه‌ی پایدار

مقدمه

با توجه به اینکه هزاره‌ی سوم با آوای اقتصاد جهانی دانش محور و تحول بنیادی علوم و فنون همچون رایانه‌های شخصی، انرژی نوری، انرژی‌های جایگزین، بیوتکنولوژی و نانو تکنولوژی همراه و همزاد بوده است، نتایج آنی این تحولات نشانگر اهمیت بیش از پیش دانش و فناوری سازمان یافته می‌باشد. بنابراین همزمان با پدیده‌ی جهانی شدن،

^۱ - دانشجوی دکترای مدیریت آموزش عالی، دبیرخانه‌ی تحول و نوآوری، دانشگاه علوم پزشکی بابل

^۲ - دانشجوی دکترای مدیریت منابع انسانی، مخابرات استان مازندران، بابل

^۳ - استادیار، دکترای تخصصی مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشکده‌ی علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی،

ساری، (نویسنده‌ی مسئول) ruosefi@ahoo.com

دانشگاه لرستان

انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

اولین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی، ۲ و ۳ آذرماه ۱۳۹۶

دانشگاه لرستان، خرم آباد، ایران

First International Conference on Comparative Education

(November ۲۳-۲۴, ۲۰۱۷)

Lorestan University, Khorramabad, Iran

ضمن ضرورت متحول شدن نهادهای آموزش عالی و تأکید بیشتر بر همکاری‌های بین المللی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، از این نهادها انتظار می‌رود که به حذف فاصله بین دانش و فناوری پرداخته و نیز در مبادلات علمی، آموزشی و فرهنگی میان ملل و فرهنگ‌ها را تقویت کنند. (هاشمی، سید احمد و همکاران، ۱۳۹۳). دانشگاه‌ها برای بقا در قرن بیست و یکم می‌بایست خود را با ذهنیت جهانی سازگار کنند. در غیر این صورت ناگزیر به از دست دادن شرایط رقابت جهانی خواهند بود (بازرگان، ۱۳۸۶، ص ۱۶). هم اکنون، ایران در مسیری قرار دارد که برای حضور در عرصه رقابت‌های اقتصادی از جمله آموزش، باید بتواند از دانش روز و نیروی متخصص برخوردار باشد. بین المللی سازی آموزش عالی و برنامه های درسی آن می تواند افزون بر جذب غیر ایرانی‌ها به سوی کشور، مانع از خروج نخبگان ایرانی گردد. (فتحی و اجارگاه و همکاران، ۱۳۹۰).

راه اندازی دیپلماسی علم و فناوری از طریق همکاری‌های دانشگاهی، تبادل استاد و دانشجو می‌تواند برای کشور هم سرمایه اجتماعی و هم سرمایه تبلیغی و فرهنگی به همراه بیاورد. به طور کلی چنانچه فردی با پتانسیل‌های کشور آشنا شده و از عمق فعالیت‌های علمی و فناوری ایران آگاه شود، می‌تواند نماینده ما در جهان باشد و در نهایت تبلیغات سوء علیه ایرن اثر کمی خواهد داشت. در مقایسه با حوزه اقتصاد و فرهنگ، جامعه علم و فناوری بسیار بسته فعالیت کرده که اصلا به صلاح آن نیست. چراکه در نظام بسته ناهنجاری و بی نظمی افزایش یافته و منجر به دور ماندن از تحولات بین المللی شده و ارزش‌های ناخواسته ای حاکم می‌شود. باید نظام بسته علم و فناوری باز شود و بتوان از دیپلماسی علم و فناوری که مورد تأکید مقام معظم رهبری است به عنوان یک قدرت نرم جمهوری اسلامی استفاده کرد. تعداد دانشجویان خارجی، اساتید خارجی و درآمد دانشگاه از ارتباط با صنعت از جمله شاخص‌های نظام‌های رتبه‌ی شانگهای، QS، تایمز و رویترز محسوب می‌شوند. (سالار آملی، ۱۳۹۴). با توجه به نقش کشور ایران در منطقه و موفقیت نظام آموزش عالی آن، در بلند مدت می‌توان به عرضه آموزش عالی فرا ملی در رشته‌های مختلف اقدام کرد. اما بررسی آسیب شناختی وضعیت آموزش عالی ایران در فرایند جهانی شدن حکایت از فاصله‌ی زیاد تا وضعیت مطلوب دارد که نیازمند درک درست از مفاهیم و شرایط موجود و برنامه‌ریزی اصولی است. (جاودانی، ۱۳۸۸)

امروزه، انسان‌ها با مسائلی مواجه هستند که بیش از اینکه ریشه ملی داشته باشند و تنها با عزم ملی بتوان به حل آن‌ها پرداخت، منشأ بین‌المللی دارند؛ به عبارت دیگر، این دشواری‌ها جهانی‌اند و تأثیرات بین‌المللی خاص خود را به همراه می‌آورند. بنابراین، ایجاد شناخت و نگرش‌های سازنده بین‌المللی برای رفع یا کاهش آنها ضروری است و این هم جز با شناخت و درک متقابل تمدن‌ها، شرایط و فرهنگ اقتصادی سیاسی و اجتماعی سایر ملت‌ها امکان پذیر نیست. علم و فناوری‌های مربوط به آن، به ویژه در عصر حاضر بیش از هر فعالیت دیگری، خصلتی جهانی و بین المللی پیدا کرده‌است، لذا ضرورت برقراری ارتباطی فعال و پویا در تمام عرصه‌های علمی، با مجامع و محافل علمی بین المللی، بیش از پیش احساس می‌شود. دلایل زیادی برای تبدیلات و تحولات وجود دارد. عوامل اصلی به وجود آورنده وجود تغییر رami توان توسعه خدمات ارتباطی و اطلاعاتی پیشرفته، جابجایی روز افزون نیروی کار بین

دانشگاه لرستان

انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

اولین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی، ۲ و ۳ آذرماه ۱۳۹۶

دانشگاه لرستان، خرم آباد، ایران

First International Conference on Comparative Education

(November ۲۳-۲۴, ۲۰۱۷)

Lorestan University, Khorramabad, Iran

المللی، تاکید زیاد بر تجارت آزاد، تمرکز بر جامعه دانش بنیان، افزایش سطوح سرمایه گذاری خصوصی و کاهش حمایت های دولتی از بخش آموزش و یادگیری مادام العمر عنوان نمود. با توجه به مسائل مطروحه، این تحقیق به منظور بررسی جهانی شدن و بین المللی سازی آموزش عالی که گام مهمی در توسعه ی پایدار کشور می باشد، انجام شد.

روش تحقیق

این مطالعه ی توصیفی - اسنادی، با جستجو در سایت های معتبر اینترنتی، مطالعه و بررسی منظم منابع کتابخانه ای و تازه ترین مقالات و مستندات مرتبط با موضوع جهانی شدن، بین المللی سازی و توسعه ی آموزش عالی انجام شد و یافته های حاصل از این مطالعه در قالب عناوین مشخص شده، استخراج و تشریح گردید.

تعریف بین المللی شدن

بین المللی شدن به مجموعه فعالیت های مربوط به گسترش همکاری ها و ارتباط علمی و دانشگاهی بین المللی گفته می شود که هدف آن فراهم ساختن محیط آموزش و پژوهشی در دانشگاه است که به صورت واقعی در ارتباط و همبسته با چشم اندازها و پیشرفت های جهانی است. (فاضلی، ۱۳۸۳)

تفاوت بین المللی شدن و جهانی شدن آموزش عالی

صاحب نظران در سراسر دنیا همواره در جهت مفهوم سازی نظریه ی بین المللی شدن در آموزش عالی تلاش کرده اند. از میان آن ها نایت نقش چشم گیری داشته است. (ژان یو، ۲۰۱۰) نایت بین المللی شدن در سطح سازمانی را چنین تعریف کرده است: « فرایند تلفیق بعد بین المللی، میان فرهنگی و جهانی در اهداف، کارکردها و نحوه آموزش » (نایت، ۲۰۰۴، ص ۲۹). بین المللی شدن اشاره به روابط میان دولت و ملتها دارد به گونه ای که شناخت و احترام به تفاوت ها و سنت ها را تشویق می کند (ویلی، ۲۰۰۸)، اما پدیده ی جهانی شدن تمایل و رغبتی به احترام به تفاوت ها و مرزها ندارد و مبانی بسیاری از دولت ها را تحلیل برده و همگنی و یکسان سازی را دنبال می کند. بین المللی شدن، فرایند جبران کننده به تمایلات جهانی شدن است و حمایت از مقاومت در برابر آخرین اثرات همگن سازی و ملیت زدایی است (گسل، ۲۰۰۵)

پیتر و اسکات، جهانی شدن و بین المللی شدن در آموزش عالی را دو مفهوم متفاوت می دانند. به اعتقاد اسکات، بین المللی شدن وجود دولت و حضور ملتها را مفروض و قطعی می پندارد، در حالی که جهانی شدن، فرایندی در راستای کاهش حضور و اقتدار دولت و ملتهاست. بین المللی شدن بحثی در حیطه ی دیپلماسی و فرهنگ است، در حالی که جهانی شدن، مفهومی مرتبط با نظام سرمایه داری و گسترش فرهنگ مصرف گرایی است. (اسکات، ۱۹۹۹). نایت این دو

دانشگاه لرستان

انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

اولین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی، ۲ و ۳ آذرماه ۱۳۹۶

دانشگاه لرستان، خرم آباد، ایران

First International Conference on Comparative Education
(November ۲۳-۲۴, ۲۰۱۷)

Lorestan University, Khorramabad, Iran

را یکسان نمی‌پندارد، به اعتقاد او جهانی شدن و تأثیرات آن بر اقتصاد، فرهنگ و سیاست در جهان اشاره دارد، اما بین‌المللی شدن آموزش عالی یک راهبرد و سیاست انتخابی است که دولت‌ها برای مواجهه و بهره برداری مناسب از فرایندهای جهانی شدن به کار می‌گیرند (نایت، ۱۹۹۷). فارغ از اختلافات مفهومی که در تعریف جهانی شدن و بین-المللی شدن وجود دارد، این دو مفهوم در زمینه‌ی آموزش عالی دارای رابطه‌ی دیالکتیکی هستند و نمی‌توان در دنیای امروز مرز قاطع و روشنی بین آنها ترسیم کرد.

جهانی شدن و جهانی سازی در قرآن کریم

انسان عصر خویشتن بودن از آموزه‌های فکری مهمی است که دین اسلام است. قرآن کریم علی‌رغم اصالت بنیادین، از تازگی و طراوت همیشگی، برخوردار است. در بسیاری از آیات قرآن کریم از واژه‌های بین المللی تعبیر یا استفاده شده است. یکی از این واژه‌ها عالمین است که ۷۲ بار در قرآن آمده است. مانند «و ما ارسلناک الا رحمہ للعالمین». پیامبران الهی نیز بر جهانی بودن رسالت خود تأکید کرده‌اند؛ مانند «ان الله اصطفی آدم و نوحا و آل ابراهیم و آل عمران علی العالمین». قرآن، نوای توحید، وحدت انسان و کثرت‌گرایی تمدنی و زبانی را در جهان سر می‌دهد. (آرام، ۱۳۹۰) خداوند متعال می‌فرماید: «و من آیاته خلق السموات و الارض و اختلاف السننکم و الوانکم» (روم/۱۴): و از نشانه‌های (قدرت) او آفرینش آسمان‌ها و زمین و اختلاف زبان‌ها و رنگ‌های شما است. قرآن کریم این تکثر تمدن زبانی را که برخی منشأ تکثر تمدن‌ها می‌دانند، سبب برخورد تمدن نمی‌داند بلکه آن را راهی طبیعی برای افزایش معرفت بشری و حصول سعادت و رفاه جهانی می‌داند. اسلام، نه تنها داعیه‌ی جهانی شدن دارد، بلکه برنامه‌هایی عملی برای جهانی سازی نیز پیش بینی کرده است. (آرام، ۱۳۹۰)

اثرات متقابل جهانی شدن و بین‌المللی شدن

آنچه که همه‌ی صاحب نظران بر آن اتفاق نظر دارند این است که جهانی شدن بر تمام وجوه زندگی انسان معاصر در ابعاد متفاوت اثر می‌گذارد. جهانی شدن روند خواه عمدی خواه طبیعی شناخته می‌شود که راه خود را می‌رود و بین‌المللی شدن به عنوان یک کنش انتخابی تلقی می‌شود که چالش‌های جهانی شدن را به فرصت تبدیل می‌کند. حکیم زاده، ۱۳۸۹) تأکید بین المللی شدن به ویژه در زمینه آموزش عالی بر مشارکت فعال، مشارکت در برنامه‌های آموزشی، فعالیت‌های پژوهشی، مطالعات مربوط به اصلاحات آموزشی، چالش‌ها و فرصت‌ها و پی‌آمدهای تحولات ملی و بین المللی آموزش عالی در سراسر جهان است. مهم‌ترین نکته در بین المللی شدن آموزش عالی، مشارکت در برنامه‌های آموزشی و پژوهشی با زمینه‌ها، تجربه‌ها و انتظارات متفاوت، ولی آماده برای همکاری و تعامل است (سرکارآرانی، ۱۳۸۱).

دانشگاه لرستان

انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

اولین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی، ۲ و ۳ آذرماه ۱۳۹۶

دانشگاه لرستان، خرم آباد، ایران

First International Conference on Comparative Education

(November ۲۳-۲۴, ۲۰۱۷)

Lorestan University, Khorramabad, Iran

فلسفه، دلایل و ضرورت بین المللی شدن آموزش عالی

رهبران آموزش عالی به طور روز افزونی بنا به دلایل اقتصادی، سیاسی، تحصیلی و اجتماعی - فرهنگی در تلاش برای بین المللی نمودن مؤسسه‌های خود می‌باشند در برگیرنده‌ی تمایلات مربوط به آماده سازی دانشجویان برای شغل‌های منطقه‌ای. دلایل اقتصادی و بین المللی، کسب درآمد برای مؤسسه و مشارکت در توسعه‌ی اقتصادی و رقابت در عرصه‌های بین المللی می‌باشد. دلایل سیاسی بر آماده کردن دانشجویان از طریق آگاهی با فرهنگ دنیا و کسب مهارت‌های ضروری جهت مورد ملاحظه قرارداد امنیتی ملی و مسائل مربوط به سیاست‌های خارجی تأکید می‌شود. دلایل تحصیلی بر این مسائل تأکید دارد که جهت تقویت آموزش آزاد، ضروری است که فرصت‌های برای دانشجویان فراهم شود تا ضمن کسب جهان بینی جامع و متنوع، ابعاد بین المللی رشته‌ی اصلی مورد مطالعه‌ی خود را درک و مهارت‌های تفکر جهانی و انتقادی را کسب نمایند. همچنین دلایل اجتماعی - فرهنگی، این نیاز را مورد تأکید قرار می‌دهد که مهارت‌های ارتباطی بین فرهنگی این دانشجویان را بهبود دهند، که این‌ها ضروری هستند تا تنوع فرهنگی و اخلاقی روزا فزونی را که در داخل یک کشور و همچنین بین کشورهای مختلف وجود دارند را مورد نظر قرار دهند.

نیاز روز افزون به توانایی‌های بین المللی، جابجایی بین مرزها و مهارت‌های فنی، دنیایی پیچیده‌تر و چالش‌های جدیدتری را برای مراکز آموزش عالی ایجاد کرده‌است. امروزه شرایط محیط جهانی فشار زیادی به مؤسسات آموزش عالی، جهت تأمین فرصت‌های یادگیری مناسب برای دانشجویان تحمیل می‌نماید تا از این طریق دانشجویان قادر به رقابت در محیط جهانی باشند و با چالش‌های روزافزون جامعه جهانی روبرو شوند. بسیاری از دانشگاه‌ها بین المللی نمودن دانشگاه خود می‌توانند به دانشجویان کمک کنند تا دانش‌ها و مهارت و تجارب مورد نیاز را کسب، جهت رقابت در اقتصاد جهانی آماده‌شوند .

بین المللی شدن آموزش عالی در سال‌های اخیر، از مفهومی که صرفاً به جا به جایی دانشجویان مرتبط بود به مفهومی گسترده‌تر تبدیل شده‌است که تکنولوژی‌های جدید در برگیرنده اصلاح برنامه، بهبود کیفیت در آموزش و پژوهش، استفاده از مدیریت راهبردی در سطح مؤسسه و رقابت می‌باشد.

در حال حاضر بین المللی سازی در بسیاری از مراکز آموزش عالی جهان به یک جنبش تبدیل شده است. ضمن افزایش تعداد دانشجویان بین المللی در مؤسسات آموزش عالی، دانشجویان در جستجوی خدمات بین المللی و فرصت‌های مناسب‌تر بوده، اعضای هیئت علمی نیز به دنبال همکاری‌های بین المللی آموزشی و پژوهشی بیشتری باشند. در بسیاری از دانشگاه‌ها بین المللی سازی را در خط مقدم برنامه راهبردی قرار گرفته‌است. اکنون دانشگاه‌ها باید بدانند که بین المللی سازی جامع و موفقیت آمیز در هر دانشگاهی باید به شکل منسجم، هماهنگ و استراتژیک انجام پذیرد

دانشگاه لرستان

انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

اولین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی، ۲ و ۳ آذرماه ۱۳۹۶

دانشگاه لرستان، خرم آباد، ایران

First International Conference on Comparative Education

(November ۲۳-۲۴, ۲۰۱۷)

Lorestan University, Khorramabad, Iran

و کلیت جامعه دانشگاهی باید به این سمت حرکت نماید. در حقیقت، بین‌المللی‌سازی باید بخشی از D.N.A موسسه‌ی آموزش عالی باشد. (مهرداد، ۱۳۹۴)

نتایج تحقیق آتشک و همکاران تحت عنوان «واکاوی پیامدها و سازوکارهای جهانی شدن برنامه‌های درسی آموزش عالی» حاکی از آن است که از نظر خبرگان برنامه‌ی درسی، برای مواجه شدن با پیامدهای جهانی شدن آموزش عالی، بایست مؤلفه‌هایی چون یادگیری زبان انگلیسی، شناخت بهتر فرهنگ و رسوم سایر ملل، شناسایی و قدردانی از افراد مؤثر علمی در حوزه‌های بین‌المللی، افزایش مهارت زندگی با اقوام و ملت‌های دیگر کشورها، کوشش برای شناخت بیشتر چالش‌ها و نوآوری‌های علمی جهانی، توسعه آموزش مجازی، به کارگیری الگوهای نوین آموزش و تدریس، رویکرد کسب مهارت در آموزش بسیار مورد توجه قرار گیرد. (آتشک و همکاران، ۱۳۹۲)

بین‌المللی‌شدن آموزش عالی فرصت‌های مناسبی را برای پاسخ به بحران تأمین بودجه‌ی مؤسسات آموزش عالی فراهم می‌نماید تا درآمد اضافه‌ای را از محل درآمدهای حاصل از هزینه‌ی دانشجویان خارجی، گرنت‌های پژوهشی، کسب منابع جدید درآمدهای بین‌المللی حاصل از یادگیری الکترونیکی و یا ارائه خدمات مشاوره‌ای تخصصی بدست آورد.

ضرورت توجه به شهرت و اعتبار جامع مؤسسه‌های آموزش عالی و برنامه‌های دانشگاهی

پاسخ راهبردی به الزامات بیرونی نظیر آنچه که در اروپا یا سیاست‌های بین‌المللی آموزش عالی، که ممکن است به تفکر مجدد بنیادی پیرامون تمام دوره‌های مؤسسه منجر شود. دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی را بر آن می‌دارد که در همه‌ی سطوح مدیریتی و اجرایی به صورت انتقادی درباره عملکردهای راهبردی خودش در حوزه‌ی بین‌المللی بازبینی انجام‌دهد و درباره چگونگی اصلاح و بهبود امور تصمیم‌گیری نماید،

دریافت پیشنهادهای بهبود خارجی بی‌طرفانه و صادقانه از سلامت و کیفیت برنامه‌های سیستم‌های حمایتی، بازشناسی موفقیت‌های رقبا و تعیین مقاصد راهبردی.

شواهد بین‌المللی‌شدن دانشگاه‌ها

افزایش تعداد دانشجویان، اساتید و پژوهشگرانی که در طرح‌های جابجایی دانشگاهی مشارکت می‌نمایند؛ افزایش تعداد برنامه‌های مطالعاتی، برنامه و مدارک تحصیلی که پیرامون موضوعات تطبیقی و بین‌المللی متمرکز هستند، افزایش آرائه‌ی برون مرزی برنامه‌های تحصیلی، افزایش کنسرسیوم‌ها و شبکه‌های بین‌المللی، افزایش فعالیت برنامه‌ی تحصیلی، با عناصر بین‌المللی و چندفرهنگی خارجی، افزایش تمایل کشورها جهت پذیرش دانشجویان خارجی، افزایش تعداد مدرک‌های مشترک، گسترش همکاری‌ها، نمایندگی‌ها، پردیس‌های تابع برون‌مرزی، بنیان نهادن سازمان‌های ملی جدید

انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

اولین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی، ۲ و ۳ آذرماه ۱۳۹۶

دانشگاه لرستان، خرم آباد، ایران

First International Conference on Comparative Education
(November ۲۳-۲۴, ۲۰۱۷)

Lorestan University, Khorramabad, Iran

دانشگاه لرستان

جهت تمرکز بر آموزش بین المللی، سیاست‌ها و برنامه‌های دولتی جدید در سطح منطقه‌ای و ملی که از جابجایی دانشگاهی و دیگر اقدامات بین‌المللی حمایت می‌کنند. (هاشمی، سید احمد و همکاران، ۱۳۹۳)

پیش‌نیازهای بین‌المللی شدن و فرامرزی شدن آموزش عالی

گسترش همکاری‌های بین‌المللی به قلبی سرشار از شکلیابی و بردباری، تفاهم، تعامل پویا و سازنده و فنون مذاکره، تفکر خلاق، مشارکت فعال، کار گروهی، تعامل با دیگران، تفکر منطقی، انتقاد پذیری، تحمل نظریات دیگران، نگرش علمی به مسائل و پذیرش پی‌آمدهای طبیعی و منطقی رفتارهای خود احتیاج دارد. پیش‌نیازهای بین‌المللی شدن عبارتند از:

- ✓ انسان بودن صرف نظر از فرهنگ، جغرافیا و سیاست‌های منطقه ای
- ✓ رغبت شناخت و درک عمیق سایر فرهنگ‌ها و تاکید و احترام متقابل
- ✓ کسب آمادگی و مهارت لازم برای تعامل سازنده آموختن از دیگران و درک ضرورت یادگیری مداوم
- ✓ تاکید بر درک بهتر مسائل جهانی همراه با توجه به مسائل ملی و منطقه ای
- ✓ صبر و مدارا توأم با انعطاف پذیری و سعه صدر در مواجهه با امور فرهنگی دیگران .
- ✓ درک ضرورت نگرش سازنده جهانی نسبت به مسائل بین المللی
- ✓ قبول مسئولیت و نقش آفرینی در طرح‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی (سرکارآرانی، ۱۳۸۱)

فرآیند بین‌المللی شدن دانشگاه

آگاهی: منظور از این مرحله ایجاد آگاهی در کارکنان، اعضای هیئت علمی و دانشجویان پیرامون اهمیت و منافع بین المللی شدن دانشگاه می‌باشد .

تعهد: مرحله‌ی متعهد شدن به این معناست که یک بعد تدریس بین‌المللی به امور یادگیری، پژوهش و کارکردهای خدماتی دانشگاه ادغام شود.

برنامه‌ریزی: منظور از برنامه‌ریزی ایجاد یک نقشه یا راهبرد جامع برای بین المللی شدن دانشگاه می‌باشد.

عملیاتی نمودن برنامه: منظور از عملیاتی نمودن برنامه به کار بستن جنبه‌های متفاوت راهبردهای بین المللی شدن و ایجاد فرهنگی حمایتی در راستای بین المللی شدن دانشگاه می‌باشد.

بازبینی: منظوری از بازبینی ارزیابی و افزایش مستمر کیفیت فرآیندهای مختلف بین‌المللی شدن دانشگاه می‌باشد.

دانشگاه لرستان

انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

اولین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی، ۲ و ۳ آذرماه ۱۳۹۶

دانشگاه لرستان، خرم آباد، ایران

First International Conference on Comparative Education

(November ۲۳-۲۴, ۲۰۱۷)

Lorestan University, Khorramabad, Iran

تقویت: شناختن و پاداش دادن به مشارکت اعضای هیئت علمی و کارکنان در فعالیتها و اقدامات بین المللی می باشد.

فواید بین المللی سازی و اثرات آن بر آموزش عالی

استراتژی مشخص و متمایز شدن از طریق بین المللی شدن درای مزایای چندی است از جمله: تقاضای زیادی برای آموزش و پرورش و آموزش عالی برای بین المللی شدن وجود دارد. کارفرمایان خواهان آنند که فارغ التحصیلان مدارس و دانشگاهها برای ورود برای رقابت جهانی به خوبی آماده باشند و برای کار در محیط چند فرهنگی و چند زبانه مشکل نداشته باشند. دانشجویان به آموزشهایی نیاز دارند که آنها را از سایر افراد در بازار کار متمایز کند. بنابراین بین المللی شدن می تواند به نیازهای دانشجویان پاسخ دهد و به فارغ التحصیلان کمک می کند تا در یک محیط عالی که به طور فزاینده جهانی می شود. به رقابت بپردازند. (دیبا واجاری، ۱۳۸۸)

ضرورت همگن بودن افراد در یک بازار کار جهانی، توانایی مهارتی و ادراکی افراد، امکان استفاده از دانش جهانی و تأثیر گذاری بر آن، بر ایجاد فضایی مشترک دموکراتیک و ساختارهای یکپارچه اجتماعی ملتها تأکید دارند. تشکیل سرمایه اجتماعی، درک عمومی، منافع مشترک، عضویت در شبکههای جهانی مشترک و انجمنهای بین المللی، پذیرش توافقنامهها، قوانین و پروتکلها، ضمانتنامهها، بیمهها، گارانتیها و حسابرسیهای بین المللی، تامین امنیت جهانی، حفظ محیط زیست و ارتباطات بین المللی، اینها همه به معنی حضور در یک ساختار بین المللی جدید است. (بی. کین هیلارد، ۲۰۰۴، به نقل از هاشمی، ۱۳۹۲). آموزش عالی نیز چنین نقش مهمی در این راستا در تحرک بین المللی به عهده گرفته است. اهمیت تولید دانش مورد پذیرش عمومی، دسته بندی و انتشار آن، حرکت در همهی سطوح به همراه خلق فرصت های جدید آموزشی برای همهی گروهها در جامعه مخصوصاً برای مردم فقیر از ضروریات توجه به آموزش عالی در تولید فرصت های برابر برای پیشرفت است.

مهم ترین زمینه های جهانی شدن در آموزش عالی

قرار گرفتن دانش در فضای سایبر و حذف زمان و فاصله به عنوان موانع دانش و ارتباطات

سهولت جا به جایی استادان و دانشجویان و برگزاری روز افزون کنفرانس های بین المللی

افزایش تشکلهای و شبکه های ارتباطی میان دانشگاهها؛ افزایش فعالیت گروهی در تحقیقات و انتشار کتاب و مقالات

استاندارد شدن عناصر آموزشی و پژوهشی در آموزش عالی. (قاسم پور دهقانی و همکاران، ۱۳۹۰)

رویکردهای انتخابی در برنامه ریزی های آموزش عالی باید بتواند راه را برای اعتلای تمدن اسلامی ایرانی در جهان پیش رو فراهم کند. برنامه ریزی درسی آموزش عالی کشور باید بتواند در کنار حفظ باورها، ارزشها، سنتها، اعتقادات

دانشگاه لرستان

انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

اولین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی، ۲ و ۳ آذرماه ۱۳۹۶

دانشگاه لرستان، خرم آباد، ایران

First International Conference on Comparative Education

(November ۲۳-۲۴, ۲۰۱۷)

Lorestan University, Khorramabad, Iran

دینی و توجه به دیرینه‌ی باستانی و اسلامی، توسعه‌ی علمی، پژوهشی و مهندسی دانش، بینش، باورها و فرهنگ جامعه را هم در سطح ملی و هم بین‌المللی محقق سازد.

مؤلفه‌های بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها عبارت انداز:

اهداف و سیاست‌ها، برنامه‌های درسی، رهبری و مدیریت، دانشجو، ساختار، کارکنان، اعضای هیئت علمی، سیستم حمایتی

همکاری‌های بین‌المللی، زیرساخت‌ها، بودجه

عمده‌ترین گرایش‌های تغییر در کشورهای در حال توسعه در مسیر جهانی شدن

عمده‌ترین گرایش‌های تغییر در کشورهای در حال توسعه در مسیر جهانی شدن و بین‌المللی سازی دانشگاه‌های آنها، با توجه به تحلیل محتوای مفهومی مطالعات نشان دهنده‌ی این موارد است: تغییرات عمدتاً از بالا به پایین، گرایش به تغییرات مدیریتی و ساختاری در دانشگاه‌های کشورهای آسیایی، تمایل به از میان برداشتن الگوهای مدیریت مشارکتی و جایگزین کردن الگوهای مدیریت اقتدارگرا و دیوانسالار، کاهش بار مالی دولت، مسیر رقابت پذیری تقلید و کپی کردن، تغییر در راهبردهای آموزشی و یادگیری، توسعه‌ی تمامیت فردی، تفکر خلاق و نقاد و مسئله محور ساختن آموزش. (جاودانی، ۱۳۸۸)

یافته‌های مربوط به تجربه‌های دانشگاه‌های برتر جهان

تحلیل محتوای بیانیه‌های مأموریت ده دانشگاه برتر جهان که بر مبنای رتبه، اهداف و مأموریت‌ها، کار ویژه و میدان فعالیتها، رویکردها و راهبردهای آموزشی و یادگیری دانشگاه‌های مورد مطالعه انجام شده است، نشان دهنده حقیقت‌ها، دنبال کردن مسیر دیرینه و فلسفه دانشگاه، دنبال کردن اهداف و مأموریتها بر مبنای سه فعالیت ویژه شامل آموزش، پژوهش و خدمات اجتماعی، اولویت دادن به آموزش و پژوهش در جهت منافع بومی - منطقه ای و خدمت به جامعه و حفظ منافع عمومی جهانی، تأکید بر رویکردهای آموزشی و یادگیری همچون اندیشه‌های خلاق و نقاد و ترویج روحیه پرسشگری، تبادل آزاد اندیشه، تنوع گرایی، کثرت گرایی، آزادی و کاوش باز، مسئولیت پذیری، رویکرد میان رشته ای، رفع تبعیض و احترام به انسان‌ها و حفظ محیط زیست می باشد. (جاودانی، ۱۳۸۸)

نتیجه‌گیری

این مطالعه نشان می‌دهد، توجه به بُعد بین‌المللی در سیاست‌گذاری، تخصیص بودجه، ایجاد ساختارهای سازمانی مناسب، ایجاد سیستم‌های رسمی و غیر رسمی برای برقراری ارتباط و همکاری‌های بین‌المللی، به رسمیت شناختن سیاست‌های بین‌المللی، پاداش‌دهی و ارتقا و تقویت مشارکت فعالیت اعضای هیات علمی و کارکنان در فعالیت‌های

دانشگاه لرستان

انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

اولین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی، ۲ و ۳ آذرماه ۱۳۹۶

دانشگاه لرستان، خرم آباد، ایران

First International Conference on Comparative Education
(November ۲۳-۲۴, ۲۰۱۷)

Lorestan University, Khorramabad, Iran

بین‌المللی، توسعه‌ی حرفه‌ای اعضای هیات علمی، حمایت از مأموریت‌های بین‌المللی و فرصت‌های مطالعاتی، حمایت از برنامه‌های تبادل دانشجو، مطالعه‌ی زبان خارجی، برنامه‌ی درسی بین‌المللی‌شده، مطالعات فرامنطقه‌ای، فعالیت‌های آموزشی پژوهشی یا مطالعه در خارج از کشور، فرآیند تدریس و یادگیری و توجه به بین‌المللی‌شدن دانشگاه‌ها بر اساس اولویت‌های کشور، برنامه ریزی راهبردی برای بین‌المللی کردن دانشگاه‌ها، مشارکت فعالانه اعضای هیئت علمی، به رسمیت شناختن بعد بین‌المللی در بیانیه‌ی مأموریت و رسالت و برنامه‌ی راهبردی و دستورالعمل‌های دانشگاه، آموزش بین فرهنگی، برنامه‌های علمی، جابجایی اعضای هیات علمی و کارکنان، دیدارهای اساتید و پژوهشگران، مدارک مشترک، ارتباط بین برنامه‌های تحصیلی و راهبردهای دیگر منطقه، ایجاد مراکز علمی منطقه‌ای و تخصصی و اجرای پروژه‌های پژوهشی مشترک با دانشگاه‌های خارجی، زمینه را برای بهره‌مند شدن هرچه بیشتر از آثار و نتایج بین‌المللی شدن آموزش عالی و به تبع آن آماده شدن فرصت‌های توسعه اقتصادی پایدار در کشور، فراهم می‌نماید. پیشنهاد می‌گردد، در سیاستگذاری آموزش عالی، برنامه ریزی برای برگزاری کنفرانس‌ها و سمینارهای بین‌المللی، افزایش مقاله‌ها و آثار علمی به زبان بین‌المللی، عرضه و تقاضای رشته‌های دانشگاهی ایران در سطح منطقه و جهان، ایجاد انجمن‌های علمی بین‌المللی، پایش و اعتبار سنجی فعالیت‌های بین‌المللی دانشگاه‌ها، ارتباط با گروه‌های فرهنگی و نژادی در سایر کشورها و همچنین تدوین و اجرایی سازی سند بین‌المللی سازی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی مورد تأکید قرار گیرد. امروزه در عصر اقتصاد مبتنی بر دانش، جهانی شدن و بین‌المللی سازی آموزش عالی ضرورتی انکار ناپذیر در پاسخ به آینده می‌باشد.

فهرست منابع

۱. سالار آملی، حسین. ۱۳۹۴. مرکز خبر شورای عالی انقلاب فرهنگی <http://sccr.ir>
۲. مهرداد، جعفر. ۱۳۹۴. ضرورت توسعه فرهنگ بین‌المللی سازی در دانشگاه‌ها. خبرگزاری لیژنا <http://www.lisna.ir/Talk/۲۳۲۱۵>
۳. فشالنج، لیلا. بازرگان، عباس. ۱۳۹۴. فرآیند بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها: موردی از آموزش عالی ایران. فصلنامه اندیشه‌های نوین تربیتی. دوره ۱۱. شماره ۴.
۴. هاشمی، سید احمد. اسدیان پور، معصومه و کیمیایی، علی. ۱۳۹۳. بررسی اثرات بین‌المللی شدن آموزش عالی و کیفیت برنامه‌ی درسی در عصر جهانی شدن. کنفرانس بین‌المللی کیفیت در برنامه درسی آموزش عالی، دانشگاه آزاد اصفهان
۵. آتشک، محمد. نوروز زاده، رضا. قهرمانی، محمد. ابوالقاسمی، محمود. فراستخواه، مقصود. ۱۳۹۲. واکاوی پیامدها و سازوکارهای جهانی شدن برنامه‌های درسی آموزش عالی. سال دهم، دوره دوم، شماره ۱۱. صص ۳۷-۴۵

انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

اولین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی، ۲ و ۳ آذرماه ۱۳۹۶

دانشگاه لرستان، خرم آباد، ایران

First International Conference on Comparative Education
(November ۲۳-۲۴, ۲۰۱۷)

Lorestan University, Khorramabad, Iran

دانشگاه لرستان

۶. قاسم پور دهقانی، علی و همکاران، ۱۳۹۰، تحلیلی بر بومی سازی و بین المللی شدن برنامه ی درسی دانشگاه ها در عصر جهانی شدن، ۱۳۳۰، فصلنامه علمی پژوهشی تحقیقات فرهنگی، دوره ی چهارم، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۰.
۷. نادری، ابولقاسم، اسماعیل نیا، ندا، بین المللی شدن آموزش عالی و ارتقای کیفیت دانشگاهی، پنجمین همایش ارزیابی کیفیت در نظام دانشگاهی، دانشگاه تهران، ۱۳۹۰
۸. فتحی واجارگاه، کوروش. ابراهیم زاده، عیسی. فرج الهی، مهران و خشنودی، مهرنوش. ۱۳۹۰، روند بین المللی سازی برنامه های درسی با رویکرد آموزش از دور در آموزش عالی ایران، فصلنامه ی علمی پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، سال اول، شماره ۲
۹. آرام، محمد رضا، ۱۳۹۰، قرآن، جهانی سازی و جهانی شدن
۱۰. حکیم زاده، رضوان، ۱۳۸۹، جهانی شدن، بین المللی شدن آموزش عالی و برنامه های درسی میان رشته، فصلنامه مطالعات میان رشته ای در علوم انسانی، دوره دوم، شماره ۴.
۱۱. جاودانی، حمید، ۱۳۸۸، جهانی شدن و آموزش عالی، گسست میان نظریه تا کنش: راهبردهایی نوین برای توسعه آموزش عالی پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، تهران، فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، شماره ۵۳، صفحه ۱۰۷-۱۳۱.
۱۲. دیبا واجاری، طلعت. ۱۳۸۸. مفهوم پردازش بین المللی کردن برنامه درسی در آموزش عالی، ابعاد و روندها. راهبردهای آموزش. دوره ۲. شماره ۲
۱۳. بازرگان، عباس، ۱۳۸۶، بررسی آموزش فرا ملی در ایران و پیشنهاد ساختار مناسب برای تضمین کیفیت آن، موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی.
۱۴. سرکارآرانی، و محمد، ۱۳۸۱، بین المللی شدن آموزش عالی، چالش ها، راهبردها، سیاست ها و برنامه ها، فصلنامه اطلاعات سیاسی اقتصادی، شماره صد و هشتاد و سه، صد و هشتاد و چهار، آذر و دی: ۱۹۷-۱۸۴
۱۵. تمنایی فر، محمد رضا، نور محمدی نجف آبادی، محمد، بین المللی شدن آموزش عالی ایران، همایش بین المللی انجمن آموزش عالی ایران، دانشگاه فردوسی مشهد

۱. Knight, Jane N. (۲۰۰۶). CROSSBORDER EDUCATION: An ANALYTICAL FRAMEWORK FOR PROGRAM AND PROVIDER MOBILITY J.C. Smart (ed.), Higher Education: Handbook of Theory and Research, Vol. XXI, Springer: ۳۴۵-۳۹۵
۲. Jackson, J. (۲۰۰۸). Globalization, Internationalization, and short-term stays abroad. International journal of intercultural relations, ۳۲, p ۳۴۹-۳۵۸
۳. Knight, J. (۱۹۹۷). "Asia Pacific Countries in Comparison to Those in Europe and North America: Concluding Remarks". In Internationalization in Higher Education in

انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

اولین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی، ۲ و ۳ آذرماه ۱۳۹۶

دانشگاه لرستان، خرم آباد، ایران

First International Conference on Comparative Education
(November ۲۳-۲۴, ۲۰۱۷)

Lorestan University, Khorramabad, Iran

دانشگاه لرستان

Asia Pacific Countries. Knight, J and H. de Wit (eds) Amsterdam: European Association for International Education.

۴. Knight, J and De Wit, H. (۱۹۹۷). "Strategies for Internationalization of Higher Education: Historical and Conceptual Perspectives". In De Wit (ed) Internationalization of Higher Education: A Comparative Study. Amsterdam: European Association of International Education
۵. Scott, P. (۱۹۹۹). Globalization and the University. CRE action ۱۱۵, pp: ۳۵-۴۶